

Мовознавство

<https://doi.org/10.26565/2227-1864-2025-97-08>
УДК 811.111'366.587

Часткова модифікація дієслівної семантики сталих дієслівно-субстантивних словосполучень порівняно з семантикою відповідних монолексемних дієслів в англійській мові

Ганна Анютіна

*старший викладач закладу вищої освіти
кафедри загального та прикладного мовознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна;
(майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна);
e-mail: anutina.anna.112@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-8604-1644>*

Тенденція до номіналізації має виняткову значущість в англійській мові. Багато лінгвістів пов'язують яскраво виражену тенденцію до номіналізації в англійській мові з аналітизмом англійської мовної системи та з деякими специфічними процесами в історії розвитку англійської мови. Процеси номіналізації як прояв варіативності мови на різних рівнях її структури є досить активними, що робить актуальним дослідження різноманітних аспектів їх функціонування. Метою даної роботи є аналіз функціонування та співвіднесеності сталих дієслівно-субстантивних словосполучень та корелятивних монолексемних дієслів, а саме часткової модифікації дієслівної семантики сталих дієслівно-субстантивних словосполучень в англійській мові. Під сталими дієслівно-субстантивними словосполученнями розуміються такі словосполучення, які складаються із перехідного дієслова та віддієслівного іменника, при цьому особливість такого типу словосполучень полягає у тому, що їм властиве цілісне значення, яке виводиться із значення складових слів і співвідноситься з одним референтом, а не з двома. Тому еквівалентами сталих дієслівно-субстантивних словосполучень часто виступають монолексемні дієслова, дериваційно споріднені із субстантивним компонентом. Проведене дослідження демонструє, що сталі дієслівно-іменні словосполучення можуть відрізнятися від монолексемних дієслів, що корелюють з ними, перш за все за семантикою, отримуючи додаткове семантичне навантаження.

Специфіка значної частини сталих дієслівно-субстантивних словосполучень полягає у тому, що за їх допомогою передається цілеспрямованість чи зумисний характер дії, додатковий лексичний відтінок інтенсивності прояву дії, відтінок результативності дії, диференційованість вираження скерованості дії, емпфаза тощо. Сталі дієслівно-субстантивні словосполучення можуть передавати додаткові граматичні значення, такі аспектуальні характеристики дії, як кратність, частковість і т. і. Поряд з аспектуальністю сталі дієслівно-субстантивні словосполучення як номінативи розчленованого типу можуть виражати також станові відношення і відіграють важливу роль у поповненні та розширенні поля пасиву лексико-граматичними конститuentами.

Проведене дослідження доводить, що розчленування номінації процесу на два компоненти — дієслівний та іменний — не випадкове і передбачає вирішення низки комунікативних завдань.

Ключові слова: номіналізація, сталі дієслівно-субстантивні словосполучення, корелятивні монолексемні дієслова, дієслівна семантика, аспектуальні характеристики, кратність, частковість, станові відношення.

Тенденція до номіналізації має виняткову значущість в англійській мові. Багато лінгвістів пов'язують яскраво виражену тенденцію до номіналізації в англійській мові з аналітизмом англійської мовної системи та з деякими специфічними процесами в історії розвитку англійської мови [1]. Номіналізація як

граматичне явище досліджувалась у працях багатьох лінгвістів, таких як Дж. Мартін [14], А. Спенсер [18], В. І. Карабан [6], Н. Б. Іваницька [4, 5], К. А. Кузьміна [7], В. В. Лопатинська [8], А. Ф. Марахова [9], О. В. Огоновська [10], С. М. Сухорольська [13], О. В. Снегірьова [12] та інші, однак процеси номіналізації як прояв

варіативності мови на різних рівнях її структури є досить активними, що робить актуальним дослідження різноманітних аспектів їх функціонування. Можливість використання номінативних елементів і структур у різних функціях свідчить про їх багатофункціональність та здатність суттєво поповнювати систему номінативних засобів мови стислими, економними засобами вираження [1]. Слід відзначити, що номіналізація може застосовуватись для економії мовних ресурсів, на що звертає увагу Дж. Мартін, зазначивши, що номіналізація виражає значення, яке притаманне дієслову, в межах одного іменника чи іменникової фрази, а також використовується для висвітлення великої кількості інформації за допомогою меншої кількості слів [14].

Метою даної роботи є дослідження функціонування та співвіднесеності сталих дієслівно-іменних словосполучень та корелятивних монолексемних дієслів, а саме часткової модифікації дієслівної семантики сталих дієслівно-субстантивних словосполучень. Під сталими дієслівно-субстантивними словосполученнями розуміються такі словосполучення, які складаються із перехідного дієслова та віддієслівного іменника, при цьому особливість такого типу словосполучень полягає у тому, що їм властиве цілісне значення, яке виводиться із значення складових слів і співвідноситься з одним референтом, а не з двома. Тому еквівалентами сталих дієслівно-субстантивних словосполучень часто виступають монолексемні дієслова, дериваційно споріднені із субстантивним компонентом [2].

Проведене дослідження доводить, що стали дієслівно-іменні словосполучення можуть відрізнятися від монолексемних дієслів, що корелюють з ними, перш за все за семантикою, отримуючи додаткове семантичне навантаження.

Специфіка значної частини сталих дієслівно-субстантивних словосполучень полягає у тому, що за їх допомогою передається цілеспрямованість чи зумисний характер дії, додатковий лексичний відтінок інтенсивності прояву дії, відтінок результативності дії, диференційованість вираження скерованості дії, емпіза тощо. Сталі дієслівно-субстантивні словосполучення *to take a run, to take a walk, to take an interest* і подібні передають додатковий лексичний відтінок цілеспрямованості виконання дії, підкреслюють зацікавленість чи активність суб'єкта у її виконанні, пор.: *He used to take a run in the morning – The children ran shouting*. Сталі дієслівно-субстантивні словосполучення *to make a dart, to make a dash, to make a rush* та ін. виражають виконувани з напруженням дію, пор.: *He made a dash to get away – He dashed away through the crowd* [15]. Такі дієслівно-іменні словосполучення, як *to make a decision, to make a translation, to make a cut, to make a scratch,*

іменний компонент яких виражає результат дії, вказують на досягнення мети внаслідок виконання якоїсь дії, тобто, означають дію, яка досягає результату, пор.: *He made scratches on the wall – The cat was scratching at the door* [17]. Сталі дієслівно-субстантивні словосполучення *to have a look, to take a look, to get a look, to give a look* позначають однаково елементарну ситуацію (look), однак вони відрізняються скерованістю дієслівних елементів. Їх лексико-семантичні відношення можна описати наступним чином: *to give a look* – дія, спрямована на об'єкт, *to have a look, to take a look, to get a look* – дія, спрямована на суб'єкт, пор.: *He gave her a sharp look – He raised his head to get a look upstairs* [16]. Сталі дієслівно-субстантивні словосполучення також вживаються як засіб вираження емпітичності, коли іменний компонент вживається у множині чи заперечній формі, напр.: *I have no doubt about it; I have great doubts about it* [15].

Сталі дієслівно-субстантивні словосполучення можуть передавати додаткові граматичні значення, серед яких слід назвати такі аспектуальні характеристики дії, як кратність, частковість і т. і. Дієслівно-іменні словосполучення реалізують певні граматичні категорії, які не виражаються формами сучасного англійського дієслова, а саме кратність [10]. Кратність – центральне значення сталих дієслівно-іменних словосполучень моделі VvN, в яких субстантивний компонент (vN) представлений девербативним іменником, утвореним за конверсією. У семантичній структурі таких іменників встановлюється сема процесуальності та кратності, що в словникових дефініціях має позначку “act of Ving” [13]. Оскільки аспектуальне значення моделі, що розглядається, зосереджене на її іменному компоненті, то форма однини субстантивного іменника вказує на однократність, а множини на багатократність дії [3]. При цьому однина конвертованого іменника, реалізуючи однократність, може виражати: а) раптову одноразову дію (*to make a jump, to give a cry, to give a look*) чи б) разовий вияв нетривалої дії (*to have a run, to have a smoke, to have a swim*). Периферійним значенням цієї моделі є результативність, яка реалізується в обох формах числа іменника і є синонімічним із значенням перфектної форми [10]. Монолексемне дієслово і стале дієслівно-субстантивне словосполучення утворюють корелятивну пару, у якій нерезультативність / некратність контрастує з результативністю / кратністю, пор.: *Telling about it he laughed – He gave a short laugh* [15].

Сталі дієслівно-субстантивні словосполучення можуть вказувати на різні етапи виконання дії, зокрема на обмеженість у часі, часову визначеність. Так, дієслівно-іменні словосполучення *to have (take) a nap, to have (take) a rest, to have a swim, to have a walk* тощо передають значення обмеженої тривалості дії (“period of Ving”), яке зосереджене в субстантивному компоненті. Процеси, які позначені такими сталими дієслівно-субстантивними словосполученнями, можуть тривати тільки деякий

час (поспати, поговорити). Корелятивні ім дієслова вказують на незавершеність процесу, пор.: *I'm going to strip and have a swim before we go back – Can you swim?* [15]. Сталі дієслівно-субстантивні словосполучення із значенням зачину *to take a liking (to), to take a dislike (to), to take (lay) hold (of), to take (get) possession (of)* і подібні вказують на те, що дія розпочалася і, можливо, триває. Корелятивні ім дієслова не містять семи початку дії, пор.: *She took a dislike to me – She disliked me* [17].

Сталі дієслівно-субстантивні словосполучення можуть виражати значення повторюваної дії. Як зазначалося вище, ця додаткова сема утворюється тоді, коли іменний компонент сталого словосполучення реалізується у формі множини, пор.: *to make a movement – to make movements, to make a request – to make repeated requests*. При цьому у перекладі українською дієслівно-іменного словосполучення з іменником у множині часто зустрічаються супровідні слова типу «кілька разів», що містять вказівку на багатократне виконання дії і сприяють виявленню цього додаткового семантичного значення.

Поряд з аспектуальністю сталі дієслівно-субстантивні словосполучення як номінативи розчленованого типу можуть виражати також станові відношення і відіграють важливу роль у поповненні та розширенні поля пасиву лексико-граматичними конститuentами. Існування номіналізації як одного зі шляхів номінації відображає здатність людини членувати одну і ту саму ситуацію по-різному [11]. Протиставлення активу / пасиву має лексичне вираження, оскільки воно базується на протиставленні дієслівних компонентів сталих дієслівно-субстантивних словосполучень. Коли позиція дієслівного компонента заповнена дієсловами *give, do, make* або їхніми синонімами вузького значення, стале словосполучення має значення активного стану. Коли цю позицію

заповнюють дієслова *take, have* або їхні синоніми вузького значення, модель отримує значення пасивного стану, напр.: *to give (administer, impose, inflict) punishment – to take (receive, suffer) punishment*. Розгорнуті номіналізації з пасивним значенням позначають дію, спрямовану на об'єкт, і співвідносяться з відповідними активними конструкціями, напр.: *I can give you a lift – I'll try to get a lift* [16].

Пари сталих дієслівно-субстантивних словосполучень з пасивним та активним значенням можна розглядати як словосполучення-конверсиви, оскільки вони відрізняються суб'єктно-об'єктною спрямованістю, тобто позначають одну і ту саму ситуацію стосовно двох різних учасників. Функціонування в англійській мові однотипних сталих дієслівно-субстантивних словосполучень з пасивним та активним значенням дає змогу описати процес як зі сторони його об'єкта, так і з боку суб'єкта, в одному контексті перейти від нового до заданого, використати в ролі теми рему попереднього речення. Наслідком вживання таких одиниць у контексті є особливий лаконізм висловлювання, напр.: *He had given and received another hug* [17].

Отже, розчленування номінації процесу на два компоненти – дієслівний та іменний – дозволяє вирішити низку комунікативних завдань. Це пов'язане з тим, що 1) синонімія сталих дієслівно-субстантивних словосполучень з відповідними моноксемними дієсловами не передбачає їхньої повної семантичної тотожності: сталі дієслівно-субстантивні словосполучення як двокомпонентні номіналізовані конструкції переважно наділені додатково семантикою; 2) сталі дієслівно-субстантивні словосполучення активно використовуються для вираження категоріальних значень аспектуальності, пасивності; 3) ширші можливості сполучуваності сталих дієслівно-субстантивних словосполучень забезпечують вираження різних аспектів та додаткових характеристик номіналізованої дії.

Список використаної літератури

1. Анютіна Г. А. Проблема співвіднесеності сталих дієслівно-субстантивних словосполучень та корелятивних моноксемних дієслів в англійській мові. *Зб. наук. праць за матеріалами ІХ Міжнародної наукової конференції «Проблеми та перспективи реалізації та впровадження міждисциплінарних наукових досягнень»* 13.06.25 Луцьк, Україна. Вінниця: UKRLOGOS GROUP, 2025. С. 304–308. <https://doi.org/10.62731/mcnd-13.06.2025.008>
2. Анютіна Г. А. Сталі дієслівно-субстантивні словосполучення як вияв процесу номіналізації в англійській мові. *Зб. наук. праць з матеріалами ІV міжнародної наукової конференції «Інноваційна наука: пошук відповідей на виклики сучасності»* 30.05.25 Київ, Україна. Вінниця: UKRLOGOS GROUP, 2025. С. 493–494. <https://doi.org/10.62731/mcnd-30.05.2025.016>
3. Дерев'яно О., Тронь А. Однократні та багатократні дієслівно-іменникові сполучення типу *to give a smile* у романі У. Лавендер «Тільки Джейн». *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 31, том 1. С. 327–331. <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/31.213809>
4. Іваницька Н. Б. Дієслівні системи української та англійської мов: парадигматика та синтагматика: [монографія]. Вінниця: СПД Гловацька, 2011. 636 с.
5. Іваницька Н. Б. Номіналізація в науковому дискурсі: перекладознавчий аспект. *Лінгвістичні студії*. 2022. Вип. 44. С. 75–86. <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2022.44.5>
6. Карабан В. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця: Нова книга, 2018. 656 с.

7. Кузьміна К. А. Трансформація номіналізації в англо-українському та україно-англійському напрямках перекладу: автореф. ...канд. філол. наук, 10.12.16. Київ, 2004. 18 с.
8. Лопатинська В. В. Про нейтралізацію опозицій з диференційною ознакою «скерованість» дієслівної дії. *Іноземна філологія*. 1989. Вип. 94. С. 15–21.
9. Марахова А. Ф. Мова сучасних ділових документів. Київ : Наукова думка, 1991. 139 с.
10. Огоновська О. В. Дієслівне заміщення в англійській мові. Львів: Світ, 1991. 127 с.
11. Остапчук Я. В. Номіналізовані іменники в українській та англійській мовах: семантика та функціонування. *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*. 2019. Вип. 3. С. 157–165.
12. Снегір'єва Є. О. Номіналізація: як покращити писемне мовлення. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи*. 2014. С. 157–161.
13. Сухорольська С. М. Дериваційна і синтаксична характеристика іменних компонентів стійких дієслівно-субстантивних сполучень. *Іноземна філологія*. 1992. Вип.104. С. 33–40.
14. Martin J. R. Nominalization in Science and Humanities: Distilling Knowledge and Scaffolding Text. Berlin and New York: Mouton de Gruyter, 1991. P. 307–377.
15. Oxford Student's Dictionary of Current English. Oxford: Oxford University Press, 1988. 768 p.
16. Random House Webster's College Dictionary. New York: Random House Reference, 2001. 1597 p.
17. Random House Webster's Unabridged Electronic Dictionary. New York: Random House Reference, 2001. 2230 p.
18. Spencer A. Handbook of Word Formation. The Netherlands: Springer, 2005. P. 73–93.

Надійшла до редакції 24 червня 2025 р.

Переглянута 20 серпня 2025 р.

Прийнята до друку 30 серпня 2025 р.

Опублікована 30 грудня 2025 р.

References

1. Anitina H. (2025). The problem of interrelation of set verbal substantive phrases and correlated monolexeme verbs in the English language. Collection of scientific works with materials of IX International scientific conference "Problems and perspectives of realization and implementation of inter-disciplinary scientific achievements" 13.06.25 Lutsk, Ukraine. Vinnytsya: UKRLOGOS Group. P. 304–308 [in Ukrainian].
2. Anitina H. (2025). Set verbal substantive phrases as nominalization process revealing in the English language. Collection of scientific works with materials of IV International scientific conference "Innovative science: searching answers for modern challenges" 30.05.25 Kyiv, Ukraine. Vinnytsya: UKRLOGOS Group. P. 493–494 [in Ukrainian].
3. Derevyanko O., Tron A. (2020). Semelfactive and multiplicated verbo-nominal phrases of the type to give a smile in the novel "Just Jane" by W. Lavender. *Humanities science current issues*. Issue 31, Vol. 1. P. 327–331 [in Ukrainian].
4. Ivanytska N. (2011). Verbal systems of Ukrainian and English: paradigmatics and syntagmatics: [monograph]. Vinnytsya: SPD Glavatska. 636 p. [in Ukrainian].
5. Ivanytska N. (2022). Nominalization in scientific discourse: translation science aspect. *Linguistic studies*. Issue 44. P. 75–86 [in Ukrainian].
6. Karaban V. (2018). Translation of English scientific and technical literature. Vinnytsya: Nova knyga. 656 p [in Ukrainian].
7. Kuzmina K. (2004). Transformation of nominalization in English-Ukrainian and Ukrainian- English course of translation: author's abstract...cand. of Philology. 10.12.16. Kyiv. 18 p [in Ukrainian].
8. Lopatynska V. (1989). On neutralization of oppositions with the differentiative characteristic "government" of verbal action. *Inozemna philologia*. Issue 94. P. 15–21 [in Ukrainian].
9. Marahova A. (1991). Language of modern business documents. Kyiv: Naukova dumka. 139 p. [in Ukrainian].
10. Ohonovska O. (1991). Verbal substitution in English. Lviv: Svit. 127 p. [in Ukrainian].
11. Ostapchuk Y. (2019) Nominalized nouns in Ukrainian and English. *Precarpathian visnyk NTSH. Slovo*. Issue 3. P. 157–165 [in Ukrainian].
12. Snehiryova E. (2014). Nominalization: how to improve written English. *Linguistics of the XXI century: new studies and prospects*. P. 157–161. [in Ukrainian].
13. Suhorolska S. (1992). Derivative and syntactical characteristic of noun components of set verbal substantive phrases. *Inozemna philologia*. Issue 104. P. 33–40 [in Ukrainian].
14. Martin J. R. (1991). Nominalization in Science and Humanities: Distilling Knowledge and Scaffolding Text. Berlin and New York: Mouton de Gruyter. P. 307–377.
15. Oxford Student's Dictionary of Current English. Oxford: Oxford University Press, 1988. 768 p.
16. Random House Webster's College Dictionary. New York: Random House Reference, 2001. 1597 p.
17. Random House Webster's Unabridged Electronic Dictionary. New York: Random House Reference, 2001. 2230 p.
18. Spencer A. Handbook of Word Formation. The Netherlands: Springer, 2005. P. 73–93.

Submitted June 24, 2025.

Revised August 20, 2025.

Accepted August 30, 2025.

Published December 30, 2025.

Hanna Aniutina, senior lecturer of the higher education institution, General and Applied Linguistics department, Philological faculty, V. N. Karazin National University (4 Svobody Sqr, Kharkiv, 61022, Ukraine); e-mail: anutina.anna.112@gmail.com; <http://orcid.org/0000-0001-8604-1644>

Partial modification of verbal semantics of set verbal substantive phrases compared to the semantics of corresponding monolexeme verbs in the English language

Tendency to nominalization is of great importance in the English language. Many linguists connect the brightly expressed tendency to nominalization in English with the analytism of the English language system and some specific processes in the history of the English language development. Nominalization processes as a sign of language variation at different levels of its structure are quite active, which makes the study of different aspects of their functioning quite relevant. The aim of this article is analyze functioning and interrelationship of set verbal substantive phrases and correlated monolexeme verbs, especially partial modification of verbal semantics of set verbal substantive phrases in the English language. Set verbal substantive phrases are considered as phrases consisting of a transitive verb and a verbal noun, the peculiarity of which lies in the fact that they are characterized by a whole meaning which is obtained from the meaning of the included words and is related to only one referent, not two. That is why the equivalents of set verbal substantive phrases are often monolexeme verbs which are derivationally related to the substantive component. The carried-out study demonstrates that set verbal substantive phrases may differ from correlated monolexeme verbs primarily in semantics receiving some additional semantic load.

Specificity of many set verbal substantive phrases lies in the fact that purposefulness or deliberate character of the action, additional lexical shade of action manifestation intensity, action effectiveness shade, differentiated expression of directed action, emphasis and the like are expressed with their help. Set verbal substantive phrases may express additional grammatical meanings, such aspectual characteristics as multiplicity, partiality and the like. Besides aspectuality set verbal substantive phrases as disjointed nominatives can also express voice relations and play an important role in refilling and widening Passive field with lexical grammatical constituents.

The study proves that process nomination disjoint in two components – verbal and nominal – isn't accidental and provides for solving a number of communicative tasks.

Key words: nominalization, set verbal substantive phrases, correlated monolexeme verbs, verbal semantics, aspectual characteristics, multiplicity, partiality, voice relations.

Як цитувати: Анютіна, Г. (2025). Часткова модифікація дієслівної семантики сталих дієслівно-субстантивних словосполучень порівняно з семантикою відповідних монолексемних дієслів в англійській мові. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*, (97), 53-57. <https://doi.org/10.26565/2227-1864-2025-97-08>

In cites: Aniutina, H. (2025). Partial modification of verbal semantics of set verbal substantive phrases compared to the semantics of corresponding monolexeme verbs in the English language. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series Philology*, (97), 53-57. <https://doi.org/10.26565/2227-1864-2025-97-08> [in Ukrainian]